

JSSN 0136—7064

Агитатордык блокноды

1987

МАРТ

3 №

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1000 S. MICHIGAN AVE.
CHICAGO, ILL. 60607

5-10-68 10:10 AM

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫҢ БЛОКНОДЫ

**КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын
пропаганда ла агитация бөлүгү**

1987 j.
март
3 №

**АЛТАЙДЫҢ БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫНЫҢ
ТУУЛУ АЛТАЙДАГЫ БӨЛҮГИ**

БАЖАЛЫКТАР

Ишти јангырта тѳзѳр быжу эп-арга	3
Строительдердин задачалары	7
Туулу Алтайдын комсомолынын јолы	15
Областынг 1986 јылда социально-экономический ѳзѳми- нин јединдери	21
Бисте ло олорто	27
КПСС-тинг Тѳс Комитедининг январь айдагы (1987 ј.) Пленумынын материалдары аайынча лекциялардын, докладтардын ла куучындардын темалары	34

СОДЕРЖАНИЕ

Надежный метод перестройки работы	3
Задачи строителей	7
Путь комсомола Горного Алтая	15
Социально-экономические достижения области в 1987 году	21
У нас и за рубежом	27
Примерная тематика докладов, лекций и бесед по ма- териалам январьского Пленума ЦК КПСС	34

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 26.03.87. АН 11564. Формат 60×84/16
Усл. п. л. 2,09. Уч.-изд. л. 1,7. Тираж 350 экз. Заказ 1134.
Цена 5 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, 659700 г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27

ИШТИ ЈАҢЫРТА ТӖЗӖӖР БЫЖУ ЭП-АРГА

Туулу Алтайдын ишкӱчиле јаткандары областын пар-
тийный организациязына баштадып, социально-экономиче-
ский Ӗзӱмди тӱргендедер јанынан КПСС-тин XXVII съезди-
нин јӖптӖрин јӱрӱмде бӱдӱрери учун социалистический мӖ-
рӖйди элбеделе, он экинчи бешјылдыктын баштапкы јылында
бир эмеш јакшы једимдерге једип алдылар. Капитальный
строительство тынды Агропромышленный комплекстин
арга-чыдалын тындыдарында јаан алтам эдилди Социальный
программа бӱдӱп туру.

Областын мал Ӗскӱреечилернин једимдери јакшы. Го-
сударственного сӱт табыштырар јылдык планы ончо райондор
ажыра бӱдӱрген. 1986 јылда, 1985 јылга кӖрӖ, сӱтти государ-
ственного — 7 процент, этти — 10 процентке кӖп табыштырган.
Тӱк табыштырар план 108 процентке бӱтти, эмезе государ-
ственного тӱкти планга ӱзеери 1124 центнер табыштырган

Је оныла коштой бешјылдыктын баштапкы јылындагы
иште једикпестутактар база кӖп болды. КӖп предприятия-
лерде ле хозяйстволордо ишти јаңырта тӖзӖӖри јылбай туру.
Социальный керектерде тын кубулталар болбоды, кезик баш-
караачы ишчилер азийгы эп-аргаларын таштаар кӱӱндери
јок деп. КПСС-тин ТӖс Комитедининг январь айдагы Пле-
нумында нӖкӖр Горбачев М. С. айткан.

КӖксуу-Оозы районнын мал Ӗскӱреечилери кышкы ӖйдӖ
сӱтти кезем астадып ийдилер. Маймадагы, Кебезендеги ле
Билӱлӱдеги совхозтор ӖткӖн јылда государственного эт табыш-
тырар јакылтаны бӱдӱрбедилер. «Семинский», Абайдагы ла
Барагаштагы совхозтор государственного тӱк табыштырар план-
ды бӱдӱрип болбогон.

ӖткӖн јылдагы ла быјылгы јылдын баштапкы айларында
иште болгон једикпестердин шылтактарын ончо јанынан
теренјиде шиндеп кӖргӖндӖ кезик партийный организация-
лар улусла иштеерине ајаруны аstatканы, хозяйстволордын
башкараачылары ишти јаңырта тӖзӖӖрин, јаңы эп-аргалар
тузаланарын кичебегени билдирет.

КПСС-тин ТӖс Комитедининг январь айдагы Пленумында
кижи керегинде сурак баштапкы јерге тургузылган. Эконо-

мический политика канча да кире ойгор ло чике болзо, је оны јүрүмде өткүретен улуска жөмөнбөзө, ол политикадан тын туза болбос. Мында производствоны башкараачы улусты, специалисттерди ологро берилген праволорды, јаан аргаларды тузаланарына болужары жаан учурлу. Эмдиги өйдө ишчилер жаан астамду жаңы эп-аргаларды тузаланары анча да ла керектүзи Пленумнын жөбинде темдектелген. Андый эп-аргалардын бирүзи — бригаданын подряды.

Ишти бригаданын подрядыла төзөбөри Туулу Алтайдын совхозторында ла колхозторында элбеде таркайла, бойынын жакшызын көргүсти. Бистин областыа саап турган уйлардын — 64 проценти, койлордын — 80, жылкылардын — 53, торбоктордын — 35 проценти, андар ла төөлөр — бастыразы бригаданын подрядыла иштеп турган коллективтерде. Хозрасчеттогы бригадалар ла звенолор подрядла иштеп, өскө коллективтерге көрө, продукцияны 20—30 процентке көп берип жадылар. Олордын эткен продукциязынын чыңдыйын жакшы болуп жаат.

Кан-Оозы райондо калганчы беш жылдын туркунына подрядла иштеерине 420 бригада ла звено көчти. Олордо бастыразы 1670 киж иштеп туру, кырлардын 75 проценти, торбоктордын — 77 проценти, саар уйлардын — 36 проценти, койлордын ла эчкилердин — 91 проценти олордын колында.

Бригаданын подрядыла ишти төзөбөри жаанынан ченемел өткүрип таркадатан хозяйство — Жабагандагы совхоз. Бу хозяйство иште кирелтени 40 процентке көптөдөлө, бойындагы строительствого керектү акчаны бойы жеткилдеп туру. Хозяйстводо бастыра иш бригаданын подрядыла төзөлгөн, ол тоодо 46 биленин бригадазы бар, олордын колында 32240 тын мал. Совхоз эдип турган бастыра продукциянын 65 проценти олорго келижет.

Бүгүңги күнде жаңы технологияны тузаланганыла коштой, хозрасчетло, коллективтин подрядыла иштеерине көчөри жаанынан төзөмөл лө политический ишти тыңыдарына январь айдагы Пленум ненин учун андый жаан некекте эткен? Ненин учун дезе, бүгүңги күнде бистин журт хозяйствобыста жаңы технологияга көчөлө, жаңы эп-аргалар тузаланып, жаан жаңыртулар эдер жарамыкту айалга боло берген. Колхозтордын ла совхозтордын материально-технический аргалары тыныган. Жаңы технологияла, жаңы эп-аргаларла иштеп билер улус жеткил. Эмди турган задача — олорды билгир тузаланары.

Шебалин районнын ишчилери бешжылдыктын экинчи жы-

лына алган социалистический молжуларда мынайда бичидилер: «Райондо төс ишти бүткүл хозяйственный расчётко көчүрөр, бастыра совхозтордо мал өскүрери ле жалаң ижинде коллективтин подрядыла иштеер». Райондо ишти ле иш учун төлөөрин жаңы эп-сүмеле төзөөрине 270 бригада ла звено көчти, олордын ортодо 24 коллективте партийно-комсомольский группалар төзөлдү.

Је андый да болзо, Шебалин райондо бу ишти эмдиге учына јетирбедилер. Барагаштагы ла «Оленевод» совхозтордын фермаларында бригаданын подрядына көчөр ишти чокым башкарбай јадылар. Ол жаңынан хозяйстволордо экономисттердин коомой ижин темдектеер керек. Онын да учун бу эки совхозто анчада ла кой өскүреринде једикпестер көп. Кызыр артып турган койлордын тоозы астабайт, јаш кураандар короп турганы бар.

Майма район бригаданын подрядына көчөр ишти элден эзо баштаган. Мында жаңы эп-сүмеле иштеп, «Чуйское» ОПХ-нын уй саачылары јакшы једимдерге једип алганын бастыра область билер. Азийда улай ла сондоочы Билүлүдеги совхозтын уй саачылары бригаданын подрядыла иштеп баштайла, сүтти чик јок көптөдип ийдилер. Подрядла иштеп турган звенолордо иштин дисциплиназы тыңыды. Улу Октябрыдын 70-чи јылдыгына учурлай элбеген социалистический мөрөйдө Валентина Леонидовна Суртаева башкарган звено озолоп барып јат. Кышту башталган күннен ала кажы ла уйдан алты јус литрдең ажыра сүт саап алдылар. Мөрөйдө Раиса Васильевна Жданованын звенозы база сондобой туру. Звено быјыл кажы ла уйдан сүтти, былтыргы јылдагызына көрө, эки катап көп саап туру.

Кош-Агаш райондо бригаданын подрядыла иштеп турган коллективтердин ортодо XXI партсјездтин адыла адалган колхозто Чаган-Оозындагы фермада Тудубай Тадыровтын билези. Бу биле подрядла экинчи јыл иштеп, јакшы једимдерге једип алган.

Је оныла коштой кезик колхозтордын ла совхозтордын башкараачы ишчилери ле специалисттери экономиканын, хозрасчёттын, коллективтин подрядынын јаан учурлу сурактарын бойлоры јакшы ондобой тургандарын темдектеер керек. Кош-Агаш райондо колхозтордын специалисттери коллективтин подрядыла иштеери жаңынан областта өткөн семинарда бололо, анда угуп, көрүп, билип алганын бойлорында тузаланары жаңынан кичеенбей турулар. Райондо жаңы эп-сүмеле иштеерине 480 бригада ла звено көчкөн. Је олор-

дын кезиги жанду ла деп көчкөни билдирет. Коллективтин подрядыла иштеер көп ээжилер тузаланылбай жат. СССР-дин 50 жылдыгынын адыла адалган ла «Кызыл Мааны» колхоз-тордо бу эп-сүмеле иштеп турган коллективтерди кичееп башкарбай турулар.

КПСС-тин Төс Комитединин жөбинде биленин подрядына жаан учур берилген. Бистин областьта анайда иштеп турган билелер анчада ла көп. Бастыра билезиле бир үйр кой алып иштеери алтай улуста озодонг ала жанжыккан. Эмди ого жану учур берер, жану ээжилер таркадар керек.

Қан-Оозы райондо Талицадагы совхозто Байталовтордын билезинде 680 тын эне кой сүреен жакшы кыштап туру. Откөн жылда бу биле, хозяйстводо өскө койчыларга көрө, түкти 18 процентке көп берди. Кажы ла 100 эне койдон 109 курааннан алып торныктырган.

Коллективтин подряды мал өскүреринде бастыра ишти тынғыдар, жаан астамду эдер арга берип жат. Фермаларда жану эп-сүмеле иштегени — Улу Октябрьдын 70-чи жылдыгына учурлай алган социалистический молжуларды, анайда ок он экинчи бешжылдыктын пландарын жөнүлү бүдүрерин жеткилдээр.

СТРОИТЕЛЬДЕРДИН ЗАДАЧАЛАРЫ

КПСС-тин XXVII съездинин јөптөринде темдектелген экономический ле социальный задачаларды јүрүмде бүдүрери көп нургунында капитальный строителъстводон камаанду. Текши ич кеми 670 мун кв. метрден ажыра улус јуртар. 4333 бала үренер школдор ло 2140 бала јүрер садтар ла яслялар тудулган.

Бу өдүп јаткан бешјылдыкта Туулу Алтайдын строителъдеринин алдында јангы јаан задачалар тура берди. Текши кемиле алгачын, эки бешјылдыктын ижине түней строителъство өткүрерге келижер. Мында көп нургуны иш Кадындагы гидроэлектростанциянын объекттерин тудуп бүдүргениле колбой элбеп јат. Је албаты-хозяйствонын өскө дө бөлүктеринде строителъство тын болор.

Мынаг озо бистин областта производственный эмес строителъство тын сондогон. Бу једикпести түрген јоголторго амадап, он экинчи бешјылдыкта социально-бытовой объекттер тударына акча көп берилген. 540 мун кв. метр улус јуртаар туралар, 8400 бала үренер школдор, 9300 бала јүрер яслялар ла садтар, 1550 јерлү клубтар ла культуранын туралары тудулар.

Он экинчи бешјылдыктын баштапкы жылында бистин областта капитальный строителъство тапту јакшы көндүккенин темдектеерге јараар. Кезик көргүзүлер аайынча жылдык пландар бүткен, төс фондторы бүделе, иштеп баштаган, эме-зе 1985 жылдагызынан 18 процентке көп. Капитальный строителъно-монтажный иштер 12 процентке өскөн. Хозяйстволордын бойлорынын аргаларыла строителъство өткүретен программа ажыра бүткен.

Партийный, советский, хозяйственный органдар строителъствонын сурактарына ајаруны тынгыттылар. Көксуу-Оозы ла Улаган райондордо партиянын райкомдоры, райисполкомдор, јурт Советтер некелтени тынгыткан шылтуунда пландар

ажыра бүткен. Строительството партийный аяруны партиянын Турачактагы, Ондойдогы ла Кан-Оозындагы райкомдоры тыныттылар. Өскө дө жерлерде строительството, анчада ла социально-культурный объекттерге шинжү тынғы бергенин ағылап темдектеер керек.

1986 жылда областта улус журтаар туралар тудары, 1985 жылдагызына көрө, 19 процентке көптөди. Былтыр область баштапкы катап 100 мун кв. метрди ажыра алтады. Басты-разы 106,3 мун кв. метр туралар тудулган, эмезе план 121 процентке бүткен. Улус журтаар туралар тудуп бүдүрер плапды жаңыс ла Горно-Алтайск город жетире бүдүрүп болбогон, бастыра райондор ажыра бүдүрдилер. Өткөн жылда басты-разы 635 жерлү балдардын 7 сады ла ясызы, 904 жерлү үч школ, городто сменада 600 кижин өдөр поликлиника, Шебалин журтта аптека, Жолодогы совхозто ло Ждановтын адыла адалган колхозто клубтар бүткен. 7,4 километр суупровод, городто 15 километр электролиния өткүрилген.

Агропромышленный комплексе строительство тынды. 1750 тын уй, 25500 кой эчки турар кажаандар тудулган. 1000 гектар жер сугатталган, 134 гектар жер кургадылган. Көп одорлордо сугаттар жазалган, элбек жерлерде кыртыш жарандырылган.

Областыа электрификация онон ары көндүкти. Государственный энергосистемазына Акташ ла Турачак районнын хозяйстволоры колбоштырылды. Жаңы жолдор өткүрерине, эскизин жарандыра жазаарына 13 млн. салковой акча чыгымдалган.

Же оныла коштой бистин эткен ижисти КПСС-тин XXVII съездинин бийик некелтелериле, областты XII бешжылдыкта социально-экономический өскүретен задачаларла тунгештирип көрзө, једип алган једимдерге болорзынар арга јок болгоны јарт билдирет. Ол јанынан јаан куучын областтын партийно-хозяйственный активинин быјыл февраль айдын учында өткөн јуунында болды.

Строительстводо керектер куч бойы артканча. Строительство өткүрип турган организациялар, заказчиктер, албатынын депутаттарынын Советтеринин исполкомдоры, партийный организациялар строительстводо пландаарын, ишти төзөп башкаарын јангыртпай турулар. Науканын ла техниканын једимдери ујан тuzаланылат, строительный иштердин чын-дыйы коомой болуп јат. Бүдүрер эдип пландалган объекттер бүтпей, јаны јылга артып турган учуралдар көп.

Областын албаты-хозяйствозы өткөн јылда 10,6 млн.

салковойдын төс фондторын албады. Жүк ле үч район: Улаган, Көксуу-Оозы, Турачак строительство өткүрер жылдык планды ажыра бүдүргендер. Майма район, Горно-Алтайск город, облсуухоз жылдык планды бүдүрбедилер.

Жылдык программа бүтпегенинде төс шытак строительство өткүрип турган организациялардын башкараачы ишчилери бойлорында бар көп аргаларды тузаланып, пландарды ла молжуларды сөс жоктон бүдүрери жанынан кичеенбей турганы ла ологорго партийный организациялардан некекте жабыс кеминде болгоны. Төзөмөл лө жартамал-политический иш тургузылган задачаларды бүдүрерине чокым ууланбаган.

Бу өдүп жаткан бешжылдыкта капитальный строителъствоо социально-бытовой ла культуранын объекттерин тударына анылу учур берилип жат. Өткөн жылда мында область жаан једимдерге једин болбоды.

Туш улус бойлорына тура тудатан ишке ајару керек. Бис мында жаан једимдерге једин албадыс. 1985 жылдын кемине көрө өзүм жүк ле беш процент. Бу — пландалганынан эки каттап ас. Майма, Кош-Агаш, Шебадин, Ондой райондордо ла Горно-Алтайск городто туш улус бойлорына тураларды 1985 жылдагызынан ас туткан. Бу иш жылбай турган шытактардын бирүзи — бойына тура тудар күүндү улуска хозяйстволордын ла предприятиялердин башкараачылары болушпай турганы Садыкып турган организациялар улуска күч керектү строй-материалдар сатпай турулар.

Школдор, балдардын садтарын ла ясляларды, культура-нын ла су-кадыкты корырынын объекттерин тудуп бүдүрери коомой өдүп жат. Азийдагы ла аайынча ологорго ајару ас, стройматериалдарды өскө объекттерди јеткилдегенинен ар-канын берип жадылар.

КПСС-тин XXVII съезди бу өдүп жаткан бешжылдыкта школго үренерге јеткелек балдардын учреждениелериле јеткилдеер задача тургускан. Областьта бастыразы 7400 јерлү садтар ла яслялар тудары керектү. Бу задачаны бүдүрерге күч те болзо, кыйалта јоктон бүдүрер керек. Бүдүрер аргалар бар.

Улус журтаар тураларды ла социальный объекттерди тудары партийный комитеттердин, албатынын депутаттарынын Советтеринин исполкомдорынын күнүн сайынгы шинжүзинде турар учурлу, пландарды бүдүрбеске јарабас.

Эмди социалистический мөройдин итогторын көрөрдө строительно-монтажный организациялардын ижинин једимдерин производствонун төс фондторын иште табыштырар,

улус журтаар тураларды ла социальный учурлу объекттерди тудуп бүүдүрер договор бүткени, бүдетен объекттерде иштерди эткени, кирелте алар ла иштин арбыны бийиктедер жакылталар бүткени аайынча жартаар.

Строительдердин ижинде болуп турган једикпестердин база бир шылтагы — строительный организациялардын башкараачылары, партийный комитеттер иштеп турган улус керегинде, ологро бийик арбынду иштенерге жарамыкту айалга јеткилдеерн јанынаг кичеенбей турганы. Бу јаан учурлу керек профсоюзтын ла комсомолдын ајарузында база јок.

Областын баштаачы строительный оранизациясында — текши строительный грестте керектер тын коомойтыды. Откөн эки бешјылдыкта јангыс ла план јаанап келген. Је ол планда темдектелген иштер бүтпей турды.

Строительдердин јадын-јүрүминде једикпестер бар, материально-технический јеткилдеш тутакту, ишти коомой төзөгөнн улусты кичеенип, арбынду ла чындыйлу иштеерине оморкотподы. Бу шылтактардан улам строителдер солынары 25 проценттен ашкан.

Областыа хозяйственный эп-аргаларла строительство өткүрерин тынгыдар керек. 1986 јылда областын агропромынн системазында хозяйственный эп-аргала улус журтаар туралардын 83 проценти, бастыра клубтар, койдын кжаандары, өлөг салып корыыр таскактар, балдардын садтарынын 70 проценти тудулды.

КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министрлер Совединин 1986 јылда 13 марттагы јөбинде хозаргаларла строительство өткүрип турган предприятиелерди ле организацияларды стройматериалдарла, автотранспортло, өскө дө техникала јеткилдеери темдектелген. Бу јөптө айдылганын јүрүмде бүдүрип, кажы ла предприятиеде хозяйственный эп-аргала тураларды, балдардын садтарын јангыдан тудар, эскизин јангыртар программа тургузарга јараар. Бу ишти Советтер башкарап учурлу.

Хозяйственный эп-аргаларла өткүрип турган строительноы стройматериалдарла јеткилдеерге он экинчи бешјылдыкта областыа сезонло (јайгыда) иштеп турган кирпич эдер 17 завод төзөбөри, эскизин јангырта јепсеери, олог јылына кирпич эдерин 1990 јылга 20 миллионго јетирери темдектелген. Јагыс ла быјылгы јылда 8 миллионног ажыра кирпич эдери пландалды.

Агропромнын строительдеринин алдында турган задача — строительства керектү материалдарды (кирпичти ле

ёскөзүн де) жербойында табып тузаланары. Ол жанынан Ондойдын стротельдери (начальниги нөк. Кургулов К. А.) эткен баштапкыды партиянын райкомы жараткан.

Строительство өткүрүп турган организациялардын башкараачы ишчилеринин, партийный ла профсоюзный организацияларынын баштапкы учурлу задачасы — стротельдердин ижин чике төзөбөри ле билгир башкарачы, иш жок отурышты жоголторы. Өткөн жылда жүзүн-башка шылтактардан улам 25 муңнан ажыра иштеер күн жылыды. Улус оорыйла, ишке чыкпайтаны 22 процентке, администрациядан суранала иштег барачы эки катап көптөгөн. Сменада иш калас өдөри ас эмес. Иштенер ой анайда жылыып турганынан улам жылына бир миллион салковойдын стротельно-монтажный ижи бүтпей жат.

Областын строткаларында бригадын подряды элбеде таркабай туру. Шак ла бу эп-сүмеле иштеери иштин арбынын бийиктеден, дисциплинаны тыгыдатан, иштин чындыын жарандыратан, стротканы темдектелген өйдө бүдүрүп табыштыратан быжу арга. Ол жанынан стротельство 18 номерлү Мособлжуртстрой тресттин жакшы ченемели бар.

Бу бешжылдыкта коллективтин подрядыла иштеерине Горно-Алтайский текшистротельный трест ле Горно-Алтайскуустрой трест көчөр. Строительстводо ишти башкарачын жанырта төзөгөн, хозрасчетко көчкөн, коллективтин подрядыла иштегени партийный, профсоюзный организациялардын алдына жартамал-политический ле төзөмөл ишти тыгыдар, ишчилерди үредер задача тургусты.

Строительствонун кемин элбедетен жаан учурлу арга — материалдарды чеберлейтени ле кымакайланатаны. Он экинчи бешжылдыкта областын стротельдеринин алдына цементти — 12, темирди — 16, агашты — 14 процентке кымакайлап чеберлеер жакылта берилди.

Строительствоны темдектеген өйдө бүдүрерге, бар аргаларды толо тузаланарга эки сменала иштеерине көчөр керек. Анайда иштегени тыг тузалу болотонун Горно-Алтайскта М. В. Чичинов башкарып турган бригада көргүсти. Ле администрация экинчи сменадагы стротельдерди материалдарла жеткилдебей турарда, бригада бойынын баштаган тыг астамду ижин токтодорго келишти.

Строительстводо эки сменала иштегени техниканы канчала кире толо тузаланар арга берип жат. Анайда иштеери анчада ла түргөн бүдүретен объекттерде (улус журтаар туралар, яслялар, садтар, школдор, больницаалар) керектү.

Эмди бастыра строителъный организацияларда хозяйственный расчѣттын, бойынын алган кирелтезин тузаланып иштесер, чыгымдарын бойы жеткилдеер айалгада бѹдѹретен программалар тургузылып јат. Бу иш ишмекчилердин, инженерно-технический ишчилердин билгирин ле таскадузын тындыдарыла, бек ле ѱак коллективтер тѹзѹбриле колбулу. Эмди тургуза бистин областъта строителъдер једишпейт, кѹп ишчилер солынып туру. Хозяйствонын бойынын аргаларыла строителъство ѹткѹрип турган колхозтордо ло совхозтордо строителъный бригадаларда иштеп турган улустын тоозы кѹптѹбѹйт.

Строителъдердин ижин коомой тѹзѹгѹни, ологго ајару этпей, керектѹ техникала, материалдарла жеткилдебей турганы улустын ишке кѹѹнин соодып јат. Строителъдер, ѹскѹ ишчилерге кѹрѹ, квартирала ас жеткилделген. Бир де ѹскѹ јерге барып, стройкада иштеп турган учун ологдын јадын-јѹрѹминде једикпестер кѹп. Ол јанынан башкараачы ишчилер, профсоюзтын организациязы кичеенбей јадылар.

Строителъство ѹткѹрип турган организацияларда улусла иштейтен ишмекчилерди, инженерно-технический ишчилерди белетейтен бѹткѹл система јок. Строителъдердин бригадаларына улусты учураганынча удурумга јалдап алып јат. Јѹк ле 2—3 проценти јылына профтехѹредѹден келип туру. Профтехучилищени божоткон улустын кѹбизи строителъный бригадада тоолу кѹн иштейле, кичеемел јок болгонынан улам јѹре бергилейт. Кѹп райондор, колхозтор ло совхозтор профтехучилищелерге улус ийип, строителъдер белетеерин кичеибей турулар.

Мынан ары строителъдерди, инженерно-технический ишчилерди ѹредип белетеерин чокым план аайынча ѹткѹрери керектѹ.

* * *

Строителъстводо пландар бѹдери, иш чындый болоры партияный башкартунын кеминен камаанду. Строителъный организацияларда партияный иш јабыс кеминде болгожын, иш кѹндѹкпес. Андый керектер Горно-Алтайск городто бары билдирет. Город строителъствонын планын кажы ла беш-јылдыкта бѹдѹрбейт. Улус јуртаар туралар тудары, социкульт бытты ла коммунальный хозяйствоны јарандыары јанынан темдектелген пландар јылдын ла ѹзѹлип јат. Је партиянын горкомы, баштамы партияный организациялар једикпес-тутактарды кѹп тоолу јуундарда јаныс ла темдек-

теп, олорды түрген жоголторы жанынан чокым иш өткүрбей турулар.

Областын строительный организацияларында партийный организациялар уйан. Учетто 637 коммунист туруп жат. Ишмекчилердин ортодо коммунисттер 10,2 процент. Ол ас. Ого көрө агропромдо — 20,5 процент.

Шебалин, Көксуу-Оозы райондордо строитедлердин ортодо коммунисттердин тоозы астады. Калганчы эки жылда Ондойдо, Улаганда, Чойдо строитедлердин парторганизациязы өспөди. Бу парторганизациялардын ижин райкомдор уйан башкарып жат. Баштамы парторганизацияларда жуундар коллективтин жүрүмиле колбу жок өдөт, жарадылган жөптөр чокым эмес, ишти жарандырар ууламжы жок болот. Олордо партиянын райкомдорунун качылары ас турушкылайт.

Партиянын райкомдоры строитедствонун сурактарын жылына бир-эки катап бюродо шүүшкилейт. Көп учуралда акшы ла чике жөптөр жарадылат. Же ол жөптөрдө темдектелген иштер бүдүп турганына шинжү жок болордо, жаан учурлу жөптөр куру сөстөрлү чаазын болуп артат. Темдектезе, КПСС-тин Маймадагы райкомы 1986 жылда 190-чы ПМК-да парторганизациянын ижин бюродо шүүжеле, ол сурак аайынча жарадылган жөп бүдүп турганын шиндеп көрбөгөн. Онон улам бюронун жөби жүрүмде бүтпеди, парторганизациянын ижи ондолбоды. ПМК пландарын бүдүрбеди.

* * *

Строитедствоны башкарап ишти жарандыраы строитедлердин ортодо идеологический, политико-жартамал ишти мынан ары там жарандыраын керексип туру. Партийный организациялар ол жанынан өткүрип турган иш бүгүнгү күндеги некедтелерди жеткилдебей жат. Жаңыртулардын учурын строитедлердин коллективтеринде жартаары уйан төзөдгөн.

Партийный организациялар строитедстводо турушкан бастыра улустын ортодо чыйдыйы бийик үредү төзөдри, ишти жаңырта төзөдри жанынан партиянын ла башкарунун жөптөрүн строитедлердин коллективтеринде шүүжер, кажы ла ишчиге жартап айдып берер керек.

КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министрлер Советинин документтерин бастыра политшколдордо, экономический үредүнин системазында үренерин төзөдөр, лекторлор, докладчиктер, агитаторлор ло политинформаторлор, специалисттер өткүретен иштин темаларын ол аайынча жаңыртар керек.

Идеологический актив бойынның ижин хозрасчетты, коллективтин подрядын таркадарына ууландырап учурлу.

Партийный, профсоюзный, комсомольский организациялар, строительный организациялардың башкараачылары иште маргаанды тыныдары жанынан тыг кичеенери керектү. Ишти жаңырта тѳзѳп турган айалгада социалистический мѳрѳйди тѳзѳѳри, молжулар алары анылу учур алынып жат.

«Связьстрой» трестинг 615-чи ПМК-нин ишчилери, «Горно-Алтайскпромстрой» трестинг 1127-чи СПМК-да нѳк. Захаров М. В. башкарып турган бригада ла ѳскѳ дѳ озочыл коллективтер Улу Октябрьдың 70-чи жылдыгына он экинчи бешжылдыктын 2 жылынын планын бѳдѳрер, В. И. Лениннин чыккан кѳнинен ала 120-чи жылдыкка ѳдѳп жаткан бешжылдыктын пландарын бѳдѳрер болуп молжондылар. Олордын баштаганын областын строительдерининг бастыра коллективтери жарадала, социалистический мѳрѳйгѳ кириже бердилер.

Эмди социалистический мѳрѳйди баштаачы ла башкараачы бастыра улустын кичееп бѳдѳретен кереги — жаңыс ла ишчилердин ле коллективтердин ижининг итогторын тѳнѳйлештирери эмес, а кѳнѳн сайын улустын ижин ле жадын-жѳрѳмин жарандыары, пландар ла молжулар бѳдерин бастыра аргаларга жеткилдеери, иштинг једимдерин ле једикпестерин бастыра текши жарлап турары, мѳрѳйлѳжип тургандарды моральный ла материальный жеткилдеери.

Областын социально-экономический ѳзѳмин тѳргендедеринде капитальный строительствонын учуры сѳреен жаан болгоны эмди кажы ла коммунистке, кажы ла ишчиге јарт. Бѳгѳн строительстводо турушкан бастыра улустын алдында ишти жаңырта тѳзѳѳр, жаңы технологияла иштеер, хозрасчетко, коллективтин подрядыла иштеерине кѳчѳр задача чыгарып жат. Бу задача 1987 жылда Туулу Алтайды строительный иштердин программазын јенѳлѳ бѳдѳрерин жеткилдеер.

А. М. ДЕМИДОВ,
КПСС-тин обкомында строительство бѳлѳктин
заведующийи

ТУУЛУ АЛТАЙДЫҢ КОМСОМОЛЫНЫҢ ЖОЛЫ

Быыл ВЛКСМ-нин XX-чи съезди өдөр. ВЛКСМ-нин историясы — бистин Төрөлүстин, Коммунистический партиянын жүрүмүнин бир бөлүгү. Откөн өйдөгү керектер эмдиги жүрүмдү жакшы билерге, келер өйдө бүдүрөтөн иштерди темдектеерге болушуп жат. Комсомол жууган жакшы ченемел ВЛКСМ-нин организацияларынын ижин жарандырага болушар.

Областын комсомольский организациясы төзөлгөн күнүнөн ала онын жүрүмүндө жылдар сайын болгон жаан учур-керектерди жарлап турус.

1920 жыл

3 мартта Улалу журтта 1917 жылдан ала партиянын члени П. Я. Гордиенко башкарып, РКСМ-нин Туулу Алтайда баштапкы ячейказы төзөлгөн. Апрель — май айларда комсомолдын ячейкалары Шебалинде, Чаргыда, Мыйтуда, Ондойдо, Чопошто, Узнезиде төзөлгөн. Жылдын учына жетире РКСМ-нин 47 ячейказы төзөлөлө, 848 кижини бириктирген. РКСМ-нин оргбюрозынын качызына Николай Кузенский жөптөлгөн.

1921 ыл

23-26 январьда Туулу Алтайда РКСМ-нин баштапкы съезди өткөн. Съезд уездте комсомолдын организациясы төзөлгөнүн жөптөйлө, РКСМ-нин III Бастыроссийский съездинин жөптөрүн, алтай жашөскүримнин, кыстардын ла үренчиктердин ортодо иш өткүрери керегинде суракты шүүшкен. Укомнын качызына Николай Кузенский тудулган.

16 августта РКСМ-нин экинчи уездный съезди волостьтордо комсомолдын бюролорун төзөбөрү, жашөскүримди бичикке үредери, күйгекке учураган Поволжьеинин улузына болушары керегинде сурактарды шүүшкен.

1921 жылда ороондо амыр-энчү иш башталган. Је Туулу Алтайда гражданский јуу өткөнчө. Кырларда, кобы-јиктерде Колчактын черүлеринин арткан-калганы јажынган. Гран ары јанынан есаул Кайгородовтын бандазы јуулап келген. Туулу Алтайдын комсомолдоры ЧОН-нын отрядында јуучылар бололо, бандаларла јуулажарга келишти.

1922 жыл

16-17 мартта Алтайское јуртта комсомолдын III уездный съезди өткөн. Делегаттар өскө јаан учурлу сурактарла коштой бандитизмди учына јетире јоголторы, кырларды элбери керегинде сурактарды шүүшкен.

Автономный область төзөлгөнине колбой РКСМ-нин Горно-Алтайский уездтеги комитеди РКСМ-нин Ойротский областной бюросы эди өскөртө адалган. Бюронын качызына Георгий Страус тудулган. Ол жыл бюро комсомолдын волосттордогы организацияларын, ячейкаларды төзөп тынғыдарына, комсомолдын башкараачы ишчилерин талдаарына јаан ајару эткен.

16 декабрьда РКСМ-нин облбюросы талдама 12 комсомолецти флотко ийген. Комсомолго киргелек јашөскүримнин јуундарын јууп, «РКСМ-нин задачалары», «Совет јан дегени не?», «Албатынын үредүзи керегинде» ле өскө сурактарды шүүжип јартаган. Јурт Советтерге 38 комсомол тудулган.

1923 жыл

2-3 февральда РКСМ-нин Ойротский областной бюросынын элбедилген пленумы алтай јашөскүримнин ортодо ишти тынғыдары, Оймондо, Шебалинде, Алтын-Көлдө, Улалуда РКСМ-нин аймачный (районный) комитеттерди төзөбди керегинде суракты шүүжип јөптөгөн.

1-кы майда РКСМ-нин областной бюросы Шебалин, Оймон јаар агитбригадалар ийген. Рабфактарга ла институттарда, университеттерде үренерине 21 кизи, совпартшколго 26 кизи ийген. Ол өйдө областтын комсомол организациясында 80 алтай уулдар ла кыстар болгон. Олордон 12 кизини рабфактарда ла вузтарда үренерге ийген.

16 ноябрьда Туулу Алтайдын комсомолынын ла Монголиянын ревкомынын ортодо колбулар башталган.

1924 жыл

Март айда областъта јит пионерлердин организациязы тѳѳлип башталган. Городтогы пионерлердин 13 звенозы (ол ѳйдѳ «патрульдар» деп адалган) 150 јит ленинчилерди би-риктирген. Ол ок ѳйдѳ јит пионерлердин организациялары Чемалда, Қан-Оозында, Турачакта, Шебалинде, Майма-Чар-гачакта тѳѳлгѳн.

23-27 майда РКСМ-нинг баштапкы областной съезди бўлган. Съездте 473 комсомолчыдан 109 делегат турушкан. Съездте бандиттерди жоголторы учун тартыжуда ат-нерелу жуулашканы учун областынг комсомолына Кызыл Мааны берилген. Обкомнын качызына Иннокентий Шувалов тудулган.

Ноябрь айда ВЛКСМ-нинг Төс Комитеди Ойрот областы-
тын комсомол организациязынын отчедын угала, жашоо-
чунинин, алтай кыстардын ортодо ишти жакшы тазалгын
темдектеген. Ол жыл РКСМ-ге В И Лениннин ады адал-
гаи, РЛКСМ боло берген.

1925 жыл

2-7 майда РЛКСМ-нин II областной съезди өткөн. Делегаттар комсомолдын обкомынын отчедын, комсомолдын ичбойындагы ла телекейде айалгазын, балдардын ортодо өткүретен ишти шүүшкен. Съезд областта комсомолдордун тоозы баштапкы съездин кийининде өткөн жылдын туркунына эки катап көптөйлө, бир мунды ашканын, олордун үчинчи үлүзи жинттер ле кыстар болгонун темдектеген. Съезд комсомолго доктударды көптөдө алар, алтайлардан комсомолдын башкараачы ишчилерин үредип белетеер деп жөптөгөн. РЛКСМ-нин обкомынын баштапкы качызына А. Кашкин тудулган.

Декабрь айда областынын комсомол организациясы Ыраак Күнчыгыштагы флоттын «Потапенко» миноносцеде колбу эди, шефствого алган. Ого талайчы эди Туулу Алтайдын комсомолдорун ийген.

1926 й.

РЛКСМ-нинг VII Бастыроссийской Конференцияси, РЛКСМ-дин

Conf.

17

јашоёкүримнинг Бастырасоюзный Ленинский Коммунистический Союзы (ВЛКСМ) эдиp адаган.

18-23 майда ВЛКСМ-нинг III областной конференциясы өткөн. 1923 жылда ла 1925 жылдарда I ла II съездтер өткөн. 1926 жылда съезд эмес, конференция болуп өткөн. Съездтин делегаттары ВЛКСМ-нинг Сибирьдеги крайкомынын докладын, обкомнын отчедын уккан. Конференция алтай кадрларла иш јаранганын темдектеген, комсомолдын ячейкаларынан јурт јерлерде јартамал-культурный ишти тындыарын некеген. ВЛКСМ-нинг обкомынын качызына П. Хабаров тудулган.

Ол жыл империализмнинг каршулу кылыктары тынып берерде Туулу Алтайдын комсомолы алтай улусты Кызыл черүге алзып деп сурак тургускан. Совет башкару ол суракка јөпсинген. Черүде турар јажы јеткен алтай уулдар 1928 жылдан ала Кызыл Черүге алынып турган.

1928 жыл

20-23 декабрьда комсомолдын V областной конференциясы партиянын XV съездининг ле ВЛКСМ-нинг VII съездининг јөптөриле башкарынып, Туулу Алтайда коллективизация өткүреринде комсомол туружар задачаларды, кулактарла, байларла классовый тартыжу курчыган айалгада комсомолдо критиканы ла самокритиканы тындыарын шүүшкен.

Классовый өштүлерле, шокчылдарла тартыжатан «јенил кавалерия» төзөлгөн.

1929 жыл

3-5 августта Улалуда областьтын пионерлерининг баштапкы следы өткөн.

1930 жыл

6-11 декабрьда областьтын комсомол организациязынын VI конференциясы кулактарла тартыжар, культураны јарандырар, мал өскүрер иште комсомол эрчимдү туружар задачаларды шүүшкен. ВЛКСМ-нинг обкомынын качызына Карл Эмекчинов тудулган.

1931 жыл

4 январьдан ала алтай ла орус тилле «Ойроттын комсомолы», «Ойротский комсомолец» газеттер чыгып баштаган.

1932 жыл

ВКП(б)-нин обкомынын бюросы «комсомолго болужары керегинде» жоп жараткан. Ол жоп аайынча јнит коммунисттерди комсомолго иштедип арттырган. 1-кы октябрьда областьтын комсомолында 331 коммунист иштеген. ВЛКСМ-нин 20 члени колхозтордын правлениелерин башкарган 81 кижи — бригадирлер, фермалардын заведующийлери болуп иштеген.

1932-33 жылдырда областьтын комсомолы бойынын члендеринин 26 процентин агащ кезип тартар ишке ийген.

1936 жыл

7-12 февральда комсомолдын VIII областной конференция өткөн. Ол жыл областьтын комсомолдоры социализмди төзөп бүдүрери ле орооннын коруланар ийдезин тыгыдары керегинде ВЛКСМ-нин X съездинин јоптөрин бүдүрүп, тын иштеген. Областьтын комсомолы Туулу Алтайдын ар-бүткен байлык јөбжзин табып тузаланар иште турушкан. Ончо јерлерде спортплощадкалар төзөлгөн, художественный самодеятельностьтын көрүлери өдүп турган.

1937 жыл

ВЛКСМ-нин обкомынын 6-9 апрельде өткөн пленумы комсомолдорды критиканы ла самокритиканы тыгыдарына, сергелең болорына, Союзта эмес јашөскүримле колбуларды элбедерине кычырган. ВЛКСМ-нин обкомынын качызына И. Иркитов тудулган.

Ол жыл ВЛКСМ-нин обкомынын бюросынын јобн аайынча областьтын комсомолдоры городты тударында эрчимдү турушкан. Областьтын төс городын тудуп, кееркеде јарандырып алары — Туулу Алтайдын бастыра комсомолдорынын кереги деп бюронын јобинде айдылган. Городтогы строительского аймактардан абралу аттарлу комсомолдор келген.

Олор Советтердинг Туразын, кинотеатрды, стадионды, скверди, паркты туткандар.

20-26 сентябрьда өткөн IX областной конференция ВЛКСМ-нин обкомынын отчедын угала, областтыг комсомолдорун ла јашоёскүримди партияны күреелей бек тура-рына, большевизмге үренерине, сергелен болорына кычырды.

12 декабрьда СССР-динг Верховный Соведине баштапкы выборлор өткөн. Ол выборлорго белетенгени областтыг комсомолына политический школ болды. ВЛКСМ-нин члендеринег 264 кижии — газет кычыраачылар, 312 кижии — куучын өткүрөөчилер, 512 кижии агитатор болгон. Выборлордо СССР-динг Верховный Соведине депутат эдип өскө улусла кожо Шабычы Ялатов тудулган. 1939 жылда ВЛКСМ-нин обкомынын качызына тудулган Ш. С. Ялатов партиянын XVIII съездинде делегат болуп турушкан.

1940 жыл

Јуунын алдындагы 1940 жылда областтыг комсомольский организациязында ВЛКСМ-нинг 6770 члени, ол тоодо 2905 кыс, 1952 алтай уулдар ла кыстар болды. Олор 487 баштамы организацияда учетто турган.

23-25 сентябрьда өткөн XI областной конференция комсомол хозяйственный иштерде эрчимдү турушканын темдектеди. Комсомолдонг 365 кижии — стахановчы, 517 кижии — мергендүчи болгон. ВЛКСМ-нинг 1057 члени мал өскүреринде иштеген, 73 кижии МТФ-нинг, 32 — КТФ-нинг, 33 — ОТФ-нинг заведующийлери, 64 кижии колхозтордын председатели-дери болуп иштеген.

Јуунын алдында Туулу Алтайдын комсомолы социалистический Ада-Төрөлин корыырына тын белетенген. Бастыра јурттарда осоваинахиминг кружокторы иштеген.

(Онон арыгызы келер номерде јарлалар).

ОБЛАСТЫН 1986 ЖЫЛДА СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ӨЗУМИНИН ЖЕДИМДЕРИ

(Тоолор ло керектер.)

1. Промышленностьто

Продукция эдип табыштырар жылдык план 100,4 процентке бүткен. Албаты тузаланар товарлар эдер план 100,2 процентке бүткен. Культурно-бытовой ло хозяйственный учурлу товарлар эдери, 1985 жылдагызына көрө, сегис процентке көптөгөн.

* * *

Агаш кезип тартар план 106 процентке бүткен. Бастыразы 644 мун кубометр агаш белетелген. Темирбетон эдимдердин планы 103 процентке бүткен. Бричкалар эдер план — 103, электросамовар — 107, кирпич — 139, тере өдүк — 120, көктүлү кийим эдер план 99,9, процентке бүткен. Тюль эдер якыта 91 процентке бүткен. Бастыразы 7083 бричка, 89,7 мун электросамовар, 5007 мун кирпич, 254,7 мун эжер өдүк, 13796 мун салковойдын өдүлү кийим, 6750 мун кв. метр тюль эдип, садуга табыштырган.

242,3 мун кв метр бос, 1299 кв. метр тюль жетире эдилбеген.

* * *

1986 жылда колхозтордыг ла совхозтордын кыралары 152,4 мун гектар болгон, ол тоодо 42,9 мун гектарда аш үренделген, 2,8 мун гектарда маала ажын ла картошко, 106,7 мун гектарда малга азырал эдетен культураларды үрендеп өскүргөн. 23,1 мун гектар кыра сугарылган.

* * *

Кыралар 313,6 мун тонн органический, 7,4 мун тонн минеральный удобрениеге жарандылган.

1986 жылда областьтың хозяйстволоры ашты, 1985 жылдагызына көрө, 7692 тонн, картошкону — 320, маала ажын — 661, силостойтон культураларды 10817 тонн көп жуунаткан. Урендеген жаңыс жылдык ла көп жыл өзөр өлөндөрдүн түжүмүн 10931 тонн ас жуунаткан.

* * *

Областьтың хозяйстволоры 169,6 мун тонн өлөг, 118,9 — сенаж, 208,9 — силос, 7,9 мун тонн өлөннүн витаминдүү кулурын белетеп алдылар. 3566 гектар жадаган аш үренделген, 42897 гектар солок сүрүлди.

* * *

Колхозтор ло совхозтор 1986 жылда государственного 29,8 мун тонн эт, (тирүүге бескеле) 45,4 мун тонн сүт табыштырыдылар. Ол 1985 жылдагызынан чик жок көп. Түк ле ноокы алдындагы жылга көрө, бир эмеш ас табыштырылган.

* * *

Оластьтың хозяйстволорында кажы ла уйдан жыл чыгара 1939 килограмм сүт саалган, кажы ла койдон 2,23 килограмм түк кайчылаган, кажы ла эчкиден 550 грамм ноокы тарап алган. Журт хозяйствонун төс продукциязын государственного табыштырар жакылтаны область бүдүргөн. Же садтарда өскүргөн ле жерлик иилектерди, куманакты государственного табыштырар план бүтпеген.

* * *

Аш-курсак эдер предприятнелер эттин планын (промышленность эткени) — 102, саржуны — 102, сырды — 108, кондитерский аш-курсак эдерин 135 процентке бүдүргөн.

* * *

Жаскы жалаң ижине керектүү техниканы ремонттоп жазаа-

рын — 1-кы апрельге, малга азырал белетеер техниканы — 1-кы майга, аш жуунадар техниканы ла идиргендерди — 1-кы августка божодор.

* * *

Общественный малга 193 мун тонн азырал единица белетеер.

* * *

Кажы ла уйдан орто тооло 2050 килограмм сүт саар, кажы ла койдон 1,5 килограммнан түк (жунган кийиндеги бескезиле) кайчылаар. Этке баратан уй малдын тирүге бескезин конок туркунына 350 граммнан кожылтар. Эткомбинатка баратан уй малдын тирүге бескезин — 355, койдын — 35,5 килограммга жетирер.

* * *

Государството 31 мун тонн эт, 43 мун тонн сүт, 1,5 мун тонн түк (жунылган), 82 тонн куманак, 120 тонн мед, 16,2 мун килограмм ангнын мүүзин табыштырар.

Строительстводо

43 миллион салковойдын подрядный иш бүдүрер, 15 миллион кирпич эдер.

1987 жылда бүдүретен объекттер:

— Горно-Алтайск городто краеведческий музейдин туразы;

— Горно-Алтайск городто — 1176, Маймада — 624, Кан-Оозы райондо «Ленинский наказ» колхозто — 192, XXI партсездинг адыла адалган колхозто — 129 бала үренер школдор;

— Горно-Алтайск городто 280 бала жүрер эки сад;

— «Подгорный» совхоз-заводто бир гектар теплица;

— 110 киловольт напряженнелү — 160 километр, 10 киловольт напряженнелү 395 километр электролиния.

* * *

Горно-Алтайск городто калаш быжырар заводты кенидер ле жангырта жазаар иштерди божодор.

* * *

1581 гектар јер сугарылар, 3200 гектарда культурно-технический иштер-өткүрер.

* * *

Улус јуртап јадар 100 мун кв. метр туралар, ол тоодо 75 мун кв. метр тураларды јурт јерде тудуп бۆдүрер. 775 баланын садтарын ла ясляларын, 2691 уренчик уренер школдор, 300 јерлү клубтар тудуп бۆдүрер.

* * *

Суу агызар 10,7 километр, јылу берер 2,5 километр, сеть өткүрер 1125 квартирага, ол тоодо јурт јердеги 877 квартирага газ өткүрер.

Транспортто, связьта, јол ижинде

Автотранспортло кош тартар планды 88,3 мун тоннога ажыра бۆдүрер. Автомобильдер јүрижер јангы 36 километр јол өткүрер, үстин јанырта јазалган јолдорды 63 километрге узадар, 187 километр јолго тын јазал эдер.

* * *

«Горно-Алтайскавтодор» управление јангы јолдор өткүрер, эскизин јазар ла кичеер јылдык планын 15 декабрьга бөдүрер.

* * *

Шебалин јуртта связьтын райондогы узелин тудуп бөдүрер. Кош-Агаш районнын колхозторында 290 номерлү АТС-ти иштедип баштаар.

* * *

Туулу Алтайда јуртаган улус телекөрүлтенин баштапкы программазын көрөрин — 97, экинчи программаны — 83 про-

центке жетирер. Акташ — Кош-Агаш ортодо радиорелейный линия өткүрер. Радиоточкалардыг тоозын 2400-ке көптөдөр.

Садуда ла улусты бытовой жеткилдееринде

Улуска пландалганына үзеери 870 мун салковойдын товарларын садар. Городто ло журттарда товарларды самообслуживаниенинг эл-сүмезиле садарын 75 процентке жетирер.

* * *

Улустаг планга үзеери 20 тонн эт, 30 тонн картошко ло маала ажын садып алар. Потребкооперациянын предприя-тиелеринде планга үзеери 100 мун салковойдын промышлен-ный продукциязын эдер. Бытовой жеткилдеерин 12 ишке элбе-дер. 28 модель жаңы өдүктөр көктөөр, трикотаж эдимдер эдер. Химчистканын жаңы 2 пунктын ачар.

Наукада, албатынын үредүзинде, культурада, су-кадыкты корыырында, физкультурада, спортто ло туризмде

Пединститутта ла техникумдарда таскадузы бийик 890 специалист, профтехучилищелерде 1100 ишмекчи белетеер.

* * *

Школьниктерди үредер ле тазыктырар иштиг чындыйын бийиктедер. Олорды эл-жонго тузалу иштеерине белетеер. Албатынын үредүзин, профтехүредүни башкараачы орган-дардын, школдордын ла профтехучилищелердинг эрчимин текши үредүлү ле профессиональный школдын ижин жаңыр-та төзөөр программаны бүдүрерине ууландыар.

* * *

Школьниктердин 70 процентин жайгыда иштенер ле амы-ранар лагерьлерге ийип турар.

* * *

Городто, райондордын, совхозтордын ла колхозтордын төс журттарында 11 культурно-спортивный комплекс төзөөр.

Библиотекаларда кычыраачылардын тоозын 2200 кижиге көптөдөр.

* * *

Драманын театры ла концерт көргүзөр организациялар 106 мун кижини жеткилдеер.

* * *

Областьта журтаган улустын 60 процентинин су-кадыгын шиндеер. Профсоюзтардын санаторийлеринде 2,4 мун кижиге амыранып эмденер.

* * *

Физкультурада — 57 мун, спортто 27 мун кижиге туружарын жеткилдеер. Туризмде ле экскурсияларда 122 мун кижиге туружар.

Областын предприятиселеринин, организацияларынын, колхозторынын ла совхозторынын коллективтеринин жуундарында адалган социалистический молжуларды КПСС-тин обкомунун бюрозы жараткан.

БИСТЕ ЛЕ ОЛОРДО

(Агитаторлорго болушту)

1. Социализмнинг экономикасында једимдер

Социалистический најылыкка бүгүнгү күнде он государство кирип јат. Олор: Болгариянын Албаты Республикасы, Венгриянын Албаты Республикасы, Вьетнамнын Социалистический Республикасы, Германиянын Демократический Республикасы, Куба Республика, Монголиянын Албаты Республикасы, Польшанын Албаты Республикасы, Румыниянын социалистический Республикасы, Советский Социалистический Республикалардын Союзы да Чехословакиянын Социалистический Республикасы.

Экономикада бой-бойына болужар Советке — СЭВ-ке бириккен бу ороондор планетанын јеринин 19 процентинде туруп жадылар. Олордо јер үстинде бар бастыра улустыг он проценти јуртап јат. Андый да болзо, телекейде эдилген промышленный продукциянын үчинчи үлүзи, национальный кирелтенин төртинчи бөлүгү, јуртхозяйственный продукциянын бежинчи үлүзи бүгүн олорго келижип туру.

СЭВ-тинг члендери ороондор јети беш жылдыктын туркунына (1950 жылдан ала 1985 жылга јетире) текши национальный кирелтени 9,4 катап көптөттилер. Олордын промышленнозы эдип чыгарган продукция 15 катап, јурт хозяйстводо эдилген продукция 2,6 катаптан ажыра, тыш жапындагы саду 37 катап көптөгөн.

Темдек эдип түнейлештирерге алгачын, өткөн одус беш жылдын туркунына «Текши рынок» деп адалган Европадагы экономический биригүге (ЕЭС-ке) кирип туран капиталистический государстволор текши национальный кирелтени — 3,5 катап, промышленный продукциянын кемин — 3,7 катап, јурт хозяйствонын продукциянын эки катаптан эмеш ажыра, тыш жапындагы садуны 31 катап көптөттилер. Бу тоолор социализмнинг најылык ороондорында экономиканын өзүмн, «текши рынокко» кирген ороондордын экономикизына көрбө, чик јок тыг өзүп келгенин көргүзет.

Социализмнинг наъылык ороондоры СЭВ ажыра ъмѡлѡ-жѡрин жылдан жылга там ла элбедип ле теренжидип келеле, прозиводственный ийделерди тыныттылар, олордын экономиказында жаан астамду жаньртулар ла кубулталар эдилет, ишмекчилердин ле специалисттердин билгири ле таскадузы бийиктеди. Ол ажыра иштин арбынын бийиктедер аргалар жеткилделди.

1951—1985 жылдардын туркунына социализмнинг наъылык ороондорынын промышленнозында иштин арбыны 6,3 катап ѡскѡн. Ол тоодо Болгарияда — 8 катаптан ажыра, Венгрияда — 4,4, ГДР-де — 7,5, Монголияда — 4,2, Польшада — 5,7, Румынияда — 11, СССР-де — 6,2, Чехословакияда — 5,7 катап ѡскѡн.

Куба Республикада иштин арбыны, 1970 жылдагызына кѡрѡ, эки катап ѡсти.

Социалистический Вьетнамда промышленнстьто иштин арбыны калганчы беш жылдын туркунына 15 катап ѡскѡн. Бу орооннын журт хозяйствозында жаан жаньртулар болды. Онын материально-технический арга-чыдалы тыныган ла чик жок ѡскѡн.

Ѳткѡн бешжылдыкта СЭВ-ке бириккен карындаштык государстволордын кѡп нургунында журтхозяйственный иштерге кўннин айалгазы жарамыкту эмес те болгон болзо, журт хозяйстводо эдип алган продукциянын текши кеми онын алдындагы бешжылдыктагы кеминен 6 процентке кѡп болды.

Социализмнинг наъылык ороондоры калганчы жылдарда бойларынын экономиказын тындып ѡскўреринде тыш жанында жарамыкту эмес керектерден ле анайда ок бойындагы иште боло берген једикпес-тутактардан, јастыралардан улам тын уур-кўчтерге учураганы керегинде газеттерде кѡп айдылган.

Карындаштык ороондордо башкараачы марсистско-ленинский партиялардын ѡткѡн съездтеринде наъылык ороондордын социально-экономический ѡзўмин тўргендедетен, экономиканы жаньрта тѡзѡп јарандыратан ла оны науканын ла техниканын јап-јаны једимдери ажыра тыныда ѡзѡр јолго кѡчўретен стратегический задача тургузылала, бу задача-ны јўрўмде бўдўретен чокым иштер темдектелген.

Совет Союз орооннын социально-экономический ѡзўмин тўргендедери јанынан КПСС-тин XXVII съездинин јѡптѡрин јўрўмде бўдўрип, он экинчи бешжылдыктын баштапкы жылында жаан једимдерге једип алды. 1986 жылда Совет Союзта национальный кирелте 4,1 процентке, промышленный про-

дукцияны эдип чыгарары 4,4 процентке көптөгөн. Аштын түжүмү бийиктеген. Андый ок жаан једимдерге национальный кирелтени, промышленностьын ла јурт хозяйствонун продукциязын көптөдөрине СЭВ-тин өскө дө члендери јеткен.

Бу једимдерге Күнбадыштагы буржуазный государстволордын экономиказында өзүмди түгдештирип көрөли. США-да текши национальный продукт 1986 жылдын туркунына 2,7 процентке, ФРГ-де — 2,5 процентке, Японияда 2,2 процентке көптөгөн. Күнбадыш Европада «Текши рынокко» бириккен государстволордо јүк ле 2 процентке бийиктеди.

«Јаан бизнестинг ээлери олоордо промышленностьо өзүм тын жылбай турганы чочыдат. США-да 1986 жылда промышленный производствонун кеми, онын алдындагы жылда болгон кеминг јүк ле 0,9 процентке өсти, Японияда дезе 0,4 процентке жабызды. Күнбадыш Европада «Текши рыноктын» ороондорында промышленностьын продукциязын эдип чыгарары астады. Эмди келер өйдө капитализмнин ороондорында экономика өндөйип, ичкери өзүп барар јолдорды олоордын экономисттери билбей турулар.

Социализмнин најылык ороондорынын экономиказында керектер чек өскө. Бу өдүп јаткан бешјылдыктын баштапкы жылыннын итогторын шүүп көргөндө, СЭВ-тин члендери ороондор карындаштык партиялардын съездтери тургускан амадуларды бүдүрер јолдо ичкери жаан алтам эткени јарт көрүнөт. Темдек эдип, социализмнин најылык ороондорынын экономиказында иштин арбыны өзүп турганын алалы.

Германиянын Демократический Республикасында өткөн жылда иштин арбыны, 1985 жылдагызына көрө, 8,8 процентке, Польшада — 5 процентке шыдар, Чехословакияда — 2,7, Монголияда — 5,8, Румынияда — 7,4 процентке өскөн.

Болгарияда бешјылдыктын баштапкы жылыннын планы бастыра көргүзүлөр аайынча бүткен. Республиканын национальный кирелтези 5,5 процентке көптөгөн. Өзүмди иштин арбынын бийиктеткени ажыра јеткилдеген.

Социализмнин ајылык ороондорында экономиканы өскүрерин, ишти төзөп башкараын јангыртып турганы, производствоны тынгытканы, науканы ла техниканы түрген өскүргени, олоордын јангы једимдерин производстводо тузаланганы, кооперацияны ла специализацияны элбеткени, карындаштык ороондордын ишкүчиле јаткандарынын коллективтеринин ортодо көнү колбулар башталганы — олоор ончозы общественный иштин арбынын түрген өскүреле, ол јанынан капитал бийлеген телекейди артыктаар арга берер.

Эмди жаңы беш жылдыктын экинчи жылында социализмнин најылык ороондорунда Улу Октябрьский социалистический революциянын 70-чи жылдыгын экономиканы өскүреринде жаңы жедимдерле уткыыры учун социалистический мөрөй элбеди.

2. Капитализмнин экономикасында кызалангдар

Капитализмнин телекейинин ороондорунда экономический кызалан курчый бергени билдирет. Америкада жарлу экономист-ученый Джон Кеннет Гэлбрейт «Улу кызаланг» деп адалган бичигинде Американын Бириктирген Штаттары 1929 жылда башталган кызылангдый жаңы кызаланга жууктап келгени билдирет деп бичиди. Оныла ун алыжып, Уолл-стриттеги банкир Ф. Керрет «Бис 1929 жылга жууктап келгенисте алангу жок» деп айдат.

Капитализмнин экономикасында барометрлер эмди «жокон» жууктап келгенин көргүзөт. Оны США-нын акчазы — доллардын баазы телекейлик садуда сүреен жабызай бергени керелейт.

«Президент Рейганнын администрациязы экономикада өткүрип турган политиказы доллардын баазы жабызаарына жөмөлтө эдип жат» деп, «Чикаго трибюн» газет бичип туру. Калганчы өйдө доллардын баазы Күнбадыш Германиянын акчазы — маркага көрө 48, Япониянын акчазы — иенге көрө 42 процентке жабызады.

Ол ненин учун андый болуп турган десе, США өскө ороондорго аткарып турган товарларды көптөдөлө, ол ороондордон товарлар аларын астадып ийген. Анайда 1986 жылдын учында өскө ороондорго Америка садып турганы — экспорт өскө ороондордон келип турганынан — импорттон 169,8 миллиард долларга көп болгон. Оны Американын газеттери темдектеп турулар.

Олордын айдып турганы чын. Же оныла коштой Американын экономиказын, чындап та, шалтырадып турган төс шылтактарды ол газеттер айтпай жадылар. Ол шылтактар — президент Рейганнын администрациязы сүреен көп акча-жөөжөнн жуу-жепселдерди көптөдөрине, жууга белетенерине чыгымдап турганы.

Рейган башкарууда турган жылдардын туркунына США жуулажарына белетенер амадуларга 1,3 триллион доллар акча чыгымдаган. Онон улам госуударствонун бюджетинде чыгым-

дар кирелтеден көптөп турды. Жаңыс ла 1986 жылда 221 миллиард долларга көптөгөн.

Ол кирези көп чыгымдарды жабарга Американын администрациясы банктардан бдүшке көп акча алып, жаңы капиталый чыгымдарга беретен акчаны астадып турган. Онон улам ороондо промышленностьты жаңыртар иш токтоды, иштин арбыны жабызады, продукциянын чындыый коомойтыйла, Американын көп товарлары телекейлик рынокто өскө капиталистический государстволордын, элден озо ФРГ-нин ле Япониянын предприятиелери эткен товарларла маргаанда чыдашпай барды.

Американын долларынын баазы жабызаганы, США-нын тыш садузында төлү көптөгөни экономика шалтырай бергенин көргүзөт. Көп тоолу ученылардын, специалисттердин, талдама инженерлердин ле ишмекчилердин ижи, сүреен көп сырье, материалдар эш кереги жок немесе — жуу-жепселдерди көптөдөрине, жууга белетенерине чыгымдалып турганы керек десе эң бай капиталистический государствонын — США-нын экономикасын шалтырадар аргалузын бу керектер жарт көргүзөт.

США экономиканы жууга белетенерине көчүргени жанынан эң жаан он үч капиталистический государствонын ортодо баштапкы жерде турала, орооннын бойында текши продукция эдип чыгарары жанынан — он биринчи, жаңы строительного чыгымдар эдери жанынан — он үчинчи, иштин арбынын өскүрери жанынан — он биринчи, иш жок улустын тоозыла — баштапкы жерде туруп жат.

Экономиканы жууга белетенерине көчүрөле, жуу-жепселдерди көптөдип турганы жаңыс ла США-нын эмес, же анайда ок Күнбадышта өскө дө капиталистический государстволордын хозяйствозын шалтырадып жат. Жууга белетенер чыгымдар көптөп турганынан улам США-нын экономиказы кажы ла 12—14 жылдын туркунына производствонун бир жыл эдер кемин жылытып турганын Американын экономисттери чотодылар.

Онын да учун калганчы өйдө военный промышленностьты амыр-энчү тузаланар продукция эдерине көчүргени, жуу-жепселдерди көптөдөрин экономиканы канча кирези жаан тузалу болорын чотооры күнбадышта көптөй берди.

Анайда М. С. Горбачевтын 1986 жылда 15 январьдагы Угузузында айдылган шүөлтөлөрдү жүрүмдө бүүдүргени США-га 2000-чы жылга жетире 1 триллион доллар, Күнбадыш Европага — 300 миллиард доллар акчаны кымакайлап чебер-

леер арга берерин специалисттер чотодылар. Бириктирген Штаттар жаңыс ла «жылдыстар ортодо жуулажар» программалан мойногоны 1986—1989 жылдарда 23 миллиард доллар акча чеберлеер. Же эмди тургуза США жаңыс ла 1986 жылда социальный программаларга чыгымдарды астадала, военный бюджетти 50 миллиард долларга көптөткөн.

Жуу-жепселдерди көптөдип турган улус бойынын каршулу ижин канайып та актаарга күүренип, жуу-жепселдер эдерине чыгымдар иш жок улустын тоозын астадып, ишкүчиле жаткандарга курсак берип жат дежет. Же жүрүмде андый болбой жат. Жуу-жепселдерди көптөдип турганы иш жок улустын тоозын астадардан болгой, там көптөдөт. Капитализмнин жүрүминде бүгүн эн ле коркышту түбек — көп улус иш жок жүргени.

Керек неде дезе, эмдиги өйдө көп акча чыгымдап, технический сүреен чүмдү мылтык-жепсел ле жуулажар техника эдип турган иш элден озо бийик үредүлү ле тын таскаду. Специалисттер ле ишмекчилер керексип жат. Мында көп ишти автоматтар, роторлор бүдүрет.

Улус журтап жадар туралар, больницаалар ла школдор тударына чыгымдаган акча, жуу-жепселдер ле жуулажар техника эдерине көрө, чик жок көп улуска иш берерин башка-башка ороондордын специалисттери көргүсти.

Бир миллиард доллар акча чыгымдаза үредүнин системазында — 187 мун, су-кадыкты корырында — 139 мун, строительстводо — 100 мун кижиге иш берер, же военный промышленностьто ол кире капитальный чыгым жүк ле 76 мун кижини ишле жеткилдеерин США-нын башкарузында тоолор алар бюро чотоды. «Военно-промышленный политика улусты ишле жеткилдеер задачаны бүдүрүп болбос. Ол ок кире акчаны гражданский экономикага чыгымдаганы иштеер жерди 29 процент көп берерин экономистер чотоды» деп, Америкада жаан бизнестин журналы «Форчун» бичийт.

Өрө айдылганын шүүп көргөжин, капитализмнин эн тын өзүмдү ороондорында текши национальный продукттын кем-и жабызап турганын билерге күч эмес. Олордо иш жок улустын тоозы токтоду жок көптөп жат. США-да 8,5 миллион киж иш жок деп бичиткенин профсоюзтар чотоды. Бичитпеген улустын тоозы үч миллионды ашкан. Азыйда Великобританиянын колониялары болгон ороондордон Англияга келеде, иш таппай базып жүрген улусты тоого до албай жадылар. Керектер Италияда база коомой, мында жашөскүримнин 60 процентинде иш жок.

«Ол кире көп улуста иш жок болгону Күнбадыш Европадагы ороондордын экономиказы кадык эмес болгону керекейт» деп, Англияда «Файнэншл таймс» газет бичип туру.

Анайда империалистический государстволар жууга белетенип, жуу-жепсел эдер производствону тыгыдала, бойлорында миллиондор тоолу улусты иш жок арттыргысты. Оныла коштой олор жуу-жепселдерди, анчада ла ядерный ла ал-камык улусты кырып өлтүрөтөн өскө дө жуу-жепселдерди көптөдип турганы жер үстинде жүрүмдү чек жоголтор жеткер эдип туру.

Кижиликтин алдына эмди тура берген бу жеткерди жоголторы ак сагышту бастыра улустаң жуу-жепселдерди көптөдөрин токтодоры, термоядерный жуу-чак башталар жеткерди жоголторы учун тартыжуны тыныдарын некеп туру.

**КПСС-тин ТӨС КОМИТЕДИНИНГ ЯНВАРЬ
АЙДАГЫ (1987 ж.) ПЛЕНУМЫНЫНГ
МАТЕРИАЛДАРЫ ААЙЫНЧА ЛЕКЦИЯЛАРДЫНГ,
ДОКЛАДТАРДЫНГ ЛА КУУЧЫНДАРДЫНГ
ТЕМАЛАРЫ**

1. КПСС-тин Төс Комитетининг январь айдагы Пленумы — партиянын ла совет общественнынг жүрүминде жаан политический керек бололо, жаңырта төзөштө жаңы ой баштаган.

2. КПСС-тин Төс Комитетининг январь айдагы Пленумы совет общественнынг жүрүминде 70-чи жылдар түгенип, 80-чи жылдар башталып турган өйдө социализмге жарабас жастыра керектер ле жедикпес-тутактар боло берген шылтактар ла оморды жоготтотон жолдор керегинде.

3. Орооннын келер өйдөги жүрүмине, социализмнинг жүрүм-салымына КПСС-тин Төс Комитетининг апрель айдагы (1985 г.) Пленумынын, партиянын XXVII съездининг жөптөрининг учуры.

Жаңырта төзөштин эн жаан учурлу амадузы — социализмге общественный организациянын эн жаңы кебер-бүдүмин берери, бистинг общественнынг кижин керегинде кичеенер учурын канча ла кире элбеде ачары.

4. Орооннын социально-экономический өзүмин түргендеринде 12 бешжылдык жаан учурлу болгоны.

5. Жаңырта төзөш — кажы ла ак-чек кижининг, кажы ла патриоттын тартыжатан, кичееп бүдүретен керөги.

6. Социалистический демократизмди, албаты-калык бойы башкарынын бастыра аргаларла тыгыдары. Демократизмди канча ла кире элбедери — жаңырта төзөштинг учуры.

7. Совет обществодо демократизмди теренжиткени — жаңырта төзөөр ишке албаты-жонды көдүретен төс арга.

8. Демократия элбеп турган аялгада иштесерине үрөнер.

9. Предприятиелерде башкараачы ишчилерди тудары — производствоны башкараарында ишкүчиле жаткандар туружатаң жаңы аргалар.

10. Избирательный системаны жарандырганы — эл-жоннын жүрүминде демократияны тыгыдатан ууламжы.

11. Партияда демократияны элбеткени — партиянын стратегический задачаларын бүүдүретен быжу арга.

12. Партийный жүрүмде Лениннин ээжилерин ле нормаларын кыйа баспастан бүүдүрер.

13. Кадрлардын, башкараачы органдардын ижин «ўстинен», анчада ла «алдынан өрө» шиндеерин тыңыдары — обществодо демократияны элбедерине кыйалта жоктон керектү.

14. Башкараачы ишке тудулган ла көстөлгөн бастыра улус ишкүчиле жаткандардын коллективтеринин ле албаты-калыктын алдына улай ла отчет эдип турары — социализмнин демократический ээжизи.

15. Демократия ла дисциплина, алдынан бойы башкарыныш ла каруулу болоры, праволор ло эдетен керектер үзүк жок колбулу болоры — социалистический демократиянын төс учуры.

16. Ачык-жарык куучын, критика ла самокритика, эл-жонунг шинжүзи — совет общество ичкери көндүгип өзөрин жеткилдеер аргалар.

17. Башкараачы ишке коммунисттерди ле партийный эмес улусты ачыгынча талдаары — демократизацияны тыңыдар, элбек калыкты керектер башкараарына тартып алар арга.

18. Јашөскүримнинг оморкодузын, эрчимин ле јиит ийдечыдалын обществоны јангыртар ишке ууландыар.

19. Уй улусты башкараачы ишке көптөдө тудары — јаан учурлу задача.

20. СССР-динг албатыларынын најылыгын, интернациональный таскадуны мынан ары там тыңыдарына — чылазыны жок ајару керек.

21. Национализмди ле шовинизмди көргүскөн кажы ла кылыкла тартыжары — кыйалта жок керектү.

22. КПСС-тинг Төс Комитединин январь айдагы Пленумы јангырта төзөштинг задачаларына јарап турган эмдиги өйдөгги кадровый политика керегинде.

23. Кадрлар јанынан тура берген сурактарды бойынын өйинде бүүдүрери, јарамыкту солынтылар болорын жеткилдее-ри, башкараачылардын тоозына јангы улус кожулып турары — кадрлар јанынан политиканын некелтези.

24. Хозяйствоны башкараарында административный эпсүме тузаланганынан эмди экономический эп-аргаларга көчөри — өйдинг некелтези.

25. Социальный керектерди башкарып билери — кадрлар иштекей, политический билгири тыг болгонун керелеер.

26. Башкараачы ишчи ижине жарап турганын жагырта тѳѳѳшти жарадып, анда билгир ле эрчимдѳ турушканынан, чокым керектеринен кѳрѳр.

27. Башкараачы коммунист жакшы кылыкту ла ак-чек жѳрѳмдѳ болоры учун тартыжары — КПСС-тин кадрлар аайынча политиказында баштапкы учурлу задача.

28. Албатынын депутаттарынын Советтеринин учурын бийиктедери, социально-экономический ѳзѳмди тѳргендедери учун оло каруулу болорын тыгыдары, албаты-жонды жет-килдеерин жарандыраы.

29. Производственный ла социальный сурактарды бѳдѳ-реринде профсоюзтардын башкараачы ишчилери бийик кеминде болоры — ѳйдин некектези.

30. Миллиондор тоолу ишкѳчиле жаткандарды жагыртулар эдерине ууландыраы, олодын сагыш-шѳѳлтезинде жагыртулар болорына тазыктыраы — партиянын идеологический ижинин жаан учурлу ууламжызы.

31. Идеологический иш — партиянын бастыра активинин, бастыра коммунисттердин кереги.

32. Элбек пропаганданын средстволоры — радио ло газеттер жагырта тѳѳѳштѳ эрчимдѳ туружаачылар.

33. Совет культура, литература ла искусство албаты-калыкты психологический жагырта тѳѳѳѳри, улусты жакшы кылык-жанду эдери учун тартыжуда.

34. Социализм — кижиге ырыс беретен, онын жилбилерин жеткилдейтеи, духовный ѳскѳретен жѳрѳм.

35. Жагырта тѳѳѳш — Октябрь баштаган улу керектерди онон ары кѳндѳктиргени.

36. Жагыртулар эдери, обществоны революционный жагыртары, орооннын жѳрѳм-салымы — албатынын колында.

37. Улу Октябрыдын 70-чи жылдыгын бешжылдыктын экинчи жылынын пландарын ла молжуларын бѳдѳреринде жаан жедимдерле жозокту уткыйлы!

